

УДК 911.3

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-12-2>

Мельничук А.Л.,
доцент кафедри економічної та соціальної географії
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка
melan97@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4419-1446>

Ганіченко К.В.,
студентка II курсу кафедри економічної та соціальної географії
Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка
18.11kg@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5537-8121>

П'ЯТЬ РОКІВ ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАВЕРШЕННЯ ЕТАПУ РЕФОРМИ НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виявлено актуальну проблему Київського регіону, а саме ефективність перспективи адміністративного завершення етапу реформи низового рівня АТУ у Київській області. У статті проаналізовано особливості перерозподілу повноважень між гілками влади, зміни у відносинах між громадянами і владою в умовах децентралізації. Виявлено проблеми децентралізації, які виходять на перший план в умовах кризового періоду розвитку української державності, оскільки саме цей процес є однією з базових умов незалежної й ефективної діяльності органів місцевої влади, розвитку місцевої економіки. У статті розглядаються особливості утворення спроможних територіальних громад, визначено причини проблем запровадження реформи децентралізації в Київській області, зроблено оцінку спроможності утворених ОТГ Київської області згідно з урядовою методикою формування спроможних громад. Виявлено особливості формування об'єднаних територіальних громад Київської області – велика кількість самодостатніх територіальних громад у передмісті Києва та значна поляризація розвитку громад, яка сформувалась під впливом процесу субурбанізації, маятникової міграції у регіоні. Для периферійної частини регіону характерна низька згуртованість та зацікавленість населення у децентралізації, відсутність мотивації та ініціативи до об'єднання. Вказано на недостатній рівень соціально-економічного забезпечення мотивації до формування об'єднаних територіальних громад, деструктивна роль політичного процесу у регіоні.

Здійснено детальний аналіз фінального перспективного плану формування територій громад Київської області, переданого Київською обласною адміністрацією на затвердження до Міністерства розвитку громад і територій України щодо спроможності та перспектив розвитку пропонуваного до створення громад. Поставлено питання подальшого розвитку громад, пропонуваного до створення за адміністративним підходом. Запропоновано розширити дослідження спроможності територіальних громад аналізом забезпечення кадрами, ресурсами та розвитком інфраструктури. Розкрито відмінності у спроможності та забезпеченні можливостей розвитку різних типів пропонуваного до створення у регіоні громад – міських, селищних та сільських. На прикладі пропонуваної до створення Гребінківської об'єднаної територіальної громади показано особливості формування бюджету майбутньої громади, відповідність методик утворення та вказано на проблеми та неузгодженість ресурсного забезпечення для подальшого прискореного соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Ключові слова: територіальна громада, місцеве самоврядування, децентралізація, адміністративно-територіальна реформа, Київська область.

Melnychuk A.L., Hanichenko K.V. A FIVE-YEAR TERM, FORMING OF THE TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE: EFFICIENCY AND EFFECTS OF ADMINISTRATIVE COMPLETION OF THE STAGE OF REFORM ON EXAMPLE OF KYIV REGION

The issue of the day of the Kyiv region is educed, namely is the efficiency of the prospect of administrative completion of the stage of reform of basilar level administrative-territorial device at the Kyiv area. In the article the features of redistribution of plenary powers are analyzed among the branches of power, change as between citizens and power in the conditions of decentralization. The problems of decentralization, that go out on the first plan in the conditions of crisis period of development of the Ukrainian state system, exactly this process is one of the base terms of independent and effective activity of local government, development of local economy. The features of the formation of territorial communities are examined in the article, reasons of problems of input of reform of decentralization are certain in the Kyiv area, estimation is done possibility of the well-educated incorporated territorial communities of the Kyiv area, according to the governmental methodology of forming of local communities. The features of forming of the incorporated territorial communities of the Kyiv area is plenty of all-sufficient territorial communities in the suburb of Kyiv and considerable polarization of development of communities, that was formed under an act of process of suburbanization, pendulum migration in a region. For peripheral part of region characteristic subzero solidarity and personal interest of population are in decentralization, absence of motivation and initiative to the association. It is indicated on the insufficient level of the socio-economic providing of motivation to forming of the incorporated territorial communities, the destructive role of the political process in a region.

The detailed analysis of the final perspective plan of forming of territories of communities of the Kyiv area is carried out passed by Kyiv regional administration on a statement to the Ministry of development of communities and territories of Ukraine concerning ability and prospects of development of the communities offered to creation. It is put question of communities' further development offered to creation after administrative approach. It offers to extend the analysis of the possibility of territorial communities the analysis of providing shots, resources and development of infrastructure. Differences are exposed in possibilities and providing of possibilities of development of different types of offered to the creation in the region of communities – municipal, settlement and rural. On the example of offered to the creation of Hrebinky territorial community ostensible to the feature of forming of the budget of future society, accordance to the methodology of formation and it is indicated on problems and inconsistency of the resource providing for further speed-up socio-economic development of territorial communities.

Key words: territorial community, local self-government, decentralization, administrative-territorial reform, Kyiv region.

Постановка проблеми. Зміна адміністративно-територіального устрою – це вимушений крок, який мав бути впроваджений ще за часів становлення України як незалежної держави. На противагу цьому факту від 1990-х років ця реформа вже проводилася у таких пострадянських країнах, як Естонія, Латвія, Литва, Білорусь, Молдова. Впродовж 28 років незалежності вже було декілька спроб впровадження АТУ на території України. Так, починаючи з 2000-х років був вже створений певний набір теоретичних розробок щодо змін системи АТУ. Найбільшого успіху було досягнуто у 2015–2017 роках. Причиною цього стала зміна концепції, затвердження на законодавчому рівні, популяризація цього явища, а також фінансове стимулювання. Ця концепція відрізнялася від інших добровільністю утворення нових одиниць адміністративно-територіального устрою базового рівня. Така розробка є запозиченою із європейського

досвіду проведення реформ АТУ, оскільки ця концепція стала досить успішною у Європі. Причиною цього стала подібна філософія та мета реформи, але у кожній з країн вона відрізнялася за процедурою і термінами впровадження. (Udovychenko etc, 2017)

Згідно з законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 04.09.2015, добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст у об'єднану територіальну громаду здійснюється з дотриманням таких принципів:

- 1) конституційності та законності;
- 2) добровільності;
- 3) економічної ефективності;
- 4) державної підтримки;
- 5) повсюдності місцевого самоврядування;
- 6) прозорості та відкритості;
- 7) відповідальності.

Згідно з планом нові одиниці АТУ повинні

мати достатній потенціал території, а саме економічний, трудовий, транспортний та природно-ресурсний. Ця методика ґрунтується на використанні статистичних даних, які максимально характеризують рівень розвитку цієї території. До таких даних відносять зручність транспортно-географічного положення, забезпеченість природно-ресурсним потенціалом (мінеральні ресурси, водні ресурси, земельні ресурси, лісові ресурси, фауністичні ресурси, природно-рекреаційні ресурси), рівень розвитку транспортної мережі, трудовий потенціал. Така методика дозволяє наперед визначити, які території можуть бути дотаційні, а потенціал яких дозволяє бути наперед спроможними, за її допомогою можна моделювати конфігурацію (розмір площі та склад) майбутніх територій ОТГ.

Відповідно до закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 04.09.2015 року *«Держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до об'єднаних територіальних громад шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади.»*

Окрім цих факторів, задля ефективного створення ОТГ розробляється перспективний план (рекомендації щодо перспективного розвитку кожного району, пропозиції щодо раціонального використання їх територіальних ресурсів). Відповідно до основних положень реформ щодо добровільного об'єднання територіальних громад, перспективні плани необхідні для:

- 1) належної реалізації державної політики у сфері територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою;
- 2) запобігання формування дотаційних та неспроможних територіальних громад;
- 3) стимулювання ОТГ, які утворилися не відповідно до перспективних планів, до подальшого об'єднання та утворення спроможних територіальних громад.

Перспективний план – це механізм, що повинен забезпечити максимізований соціально-економічний розвиток на території певного ОТГ.

За умови створення ОТГ на певній території України та досягнення поставлених цілей будуть досягнуті такі наслідки:

- ОТГ зможуть розпоряджатися землями на своїй території як у межах, так і за межами населених пунктів (Varnalii, 2005);
- фінансова спроможність ОТГ збільшиться завдяки зосередженню податкових зборів у цьому ОТГ, можливості впливу на розмір плати за землю на своїй території, отримання протягом 5 років інфраструктурної субвенції Кабміну;
- підвищення рівня освіти та медицини шляхом прямих субвенцій з держбюджету на освіту та медицину;
- ОТГ отримують можливість розробляти проекти розвитку своєї території та містобудівну документацію;
- розширюються можливості для здійснення громадського контролю за рішеннями органів місцевого самоврядування щодо місцевих ресурсів громади;
- можливість контролю ОТГ власними ресурсами;
- збільшення спектру послуг, які можуть надаватися на місцевому рівні;
- створення інвестиційно привабливого регіону та залучення інвесторів для нових підприємств та соціальних, інфраструктурних проектів.

Зрештою, теоретично реформа децентралізації сприяє якісному покращенню життєвого середовища для мешканців громад, створенню реальних умов для всебічного розвитку територій та людських ресурсів, формування засад дієвого місцевого самоврядування. Але її практичне застосування не завжди має позитивні результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття децентралізації досліджували науковці з усього світу вже не одне десятиліття.

«Децентралізація» – це, по суті, перенесення значних ступенів повноважень та відповідальності за державні видатки та доходи від центрального уряду на нижчі рівні влади (Alm, J., Aten, R.H. and Bahl, R. 2001). Принципом децентралізації є твердження «якомога більше автономії та стільки центральної влади, скільки необхідно» (Koswara, 2000). Т. Firman вважав децентралізацію процесом або сукупністю політичних чи конституційних реформ,

які передають відповідальність за планування, управління, залучення ресурсів та розподіл їх з вищих на нижчі рівні державних органів, включаючи підпорядковані підрозділи, напівавтономні органи державної влади та місцеві чи функціональні органи влади. Своєю чергою D.A. Rondinelli (1998) стверджував, що децентралізація розглядається як інструмент демократизації, адміністративної та фіскальної ефективності, а також розвитку ринку. Поширена думка, що ширша регіональна автономія може заохочувати органи місцевого самоврядування та громади висловлювати власні ініціативи щодо необхідної економічної дерегуляції та інших заходів для стимулювання економічного зростання в містах та регіонах, включаючи залучення іноземних інвестицій. Натомість Pratikno (2008) вказує, що наслідком децентралізації є прискорення економічного розвитку в нових незадовільних регіонах, поліпшення національного контролю та нагляду за віддаленими районами, уникнення горизонтальних конфліктів.

Децентралізація призначена не для послаблення ролі центральної влади, а для того, щоб зробити органи місцевого самоврядування наділеними повноваженнями та більш реагувати на місцеві потреби. Завдяки їй зменшується залежність від центрального уряду; покращується підзвітність; інституціоналізуються зміни; і заохочується економічний розвиток (Grindle, 2007: 178–183; Martinez-Vasques, 2011).

За словами Ferazzi (2007), у західноєвропейському контексті територіальні реформи, які, по суті, ставлять функції місцевого самоврядування на більш територіально життєздатній основі, спрямовані на розширення можливостей та прав місцевих громадян брати участь у місцевому процесі прийняття рішень. Територіальна реформа вважається необхідною для підвищення конкурентоспроможності регіону у світовій економіці.

Попри те, що децентралізація вважається критичним демократичним інструментом для підвищення рівня підзвітності та відповідальності урядів перед громадянами, кілька досліджень виявили невдоволення децентралізацією. Brodjonegoro and Martinez-Vasques (2001) стверджували, що децентралізація може призвести до впливу місцевих органів влади на

еліти. С. Von Luebke (2009) посилалися на емпіричне дослідження, що припускає, що децентралізація була корисною, але не панацеєю для вирішення регіональних проблем. Окрім цього, децентралізація здатна призвести до регіональної та просторової фрагментації, що своєю чергою може перешкоджати місцевому та регіональному розвитку.

На цей час багато країн, що розвиваються, перейшли від централізованої до децентралізованої системи через глобальну тенденцію, що виникає внаслідок демократії та урбанізації (Freire and Stren, 2001; Freire, 2007). Але далеко не у всіх випадках у разі зміни територіальної структури держави децентралізація закінчувалася успіхом. Так, наприклад, у Нігерії створення нових органів місцевого самоврядування спричинило жорстокі конфлікти між етнічними та обшинними групами, оскільки процес став менш прозорим.

Як стверджує D.A. Rondinelli (1990), децентралізацію в країнах, що розвиваються, можна розділити на три загальні типи: політичну, адміністративну та просторову. Розглянемо ці типи докладніше:

1. Політична децентралізація є процесом демократизації, надаючи більше повноважень щодо прийняття рішень місцевій владі, та громадяни вирішують самі, яке місцеве суспільне більше їм потрібно.

2. Адміністративна децентралізація означає передачу відповідальності за планування та управління ресурсами з центрального на місцеве управління;

3. Просторова децентралізація стосується процесу перерозподілу та розповсюдження економічної діяльності просторово для запобігання надмірної концентрації в кількох містах чи регіонах та для створення більш збалансованого місцевого та регіонального розвитку. Завдання просторової децентралізації полягає в пошуку більш збалансованого міського та регіонального розвитку, що може передбачати розподіл державних інвестицій в інфраструктуру та послуги середнім містам.

На думку Seymour та Turner (2002), децентралізація, що впроваджується в багатьох країнах, що розвиваються, не обов'язково заохочує «розвиток» або «демократичний» результат. Насправді це рідко є ефективною стратегією зменшення бідності. Децентралі-

зація фактично розширила наявні регіональні відмінності та погіршила якість надання державних послуг. Однак децентралізація має потенціал для покращення та трансформації можливостей розвитку держав на місцевому рівні, якщо проводити ретельно та планувати інститути, координацію, правозастосування та вирішення конфліктів (Shah and Hutter, 1998; Grindle, 2007).

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, а саме визначити причини повільного впровадження реформи децентралізації в Київській області; оцінити спроможність утворених ОТГ та відповідність їх утворення «Методиці формування спроможних громад»; проаналізувати ефективність утворення ОТГ на прикладі смт. Гребінки та Гребінківського ОТГ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес децентралізації на території Київської області є дещо сповільненим. Причиною цього є ціла низка аспектів (Kuchabskyi, 2009; Zhuk, 2015).

По-перше, більшість громад Київської області є самодостатніми у ресурсному плані. Саме на території Київської області яскраво прослідковується процес субурбанізації, маятникової міграції до мегаполіса. Значна частина населення сіл не ототожнюють себе з сільськими жителями через близькість до Києва, саме тому вони не зацікавлені у процесі децентралізації на своїй території, решта населення є достатньо інертною. Зрештою, незгуртованість та незацікавленість населення у децентралізації впливає на мотивацію (Maruniak, 2014).

По-друге, головною рушійною силою є політико-економічні та соціальні чинники (Nudelman, 2001). До них можна віднести:

- небажання посадових осіб приміських сільських рад втратити владу та вигідні позиції, пов'язані з нею;
- супротив деяких районних та обласних адміністрацій через втрату впливу;
- землевласники та представники іншого бізнесу різних рівнів вигадують вигідні собі, але нелогічні форми об'єднання, аби мати справу з однією адміністрацією на своїй території;
- супротив політичних структур, які вважають певні території своїми вотчинами;
- непоінформованість та інертність громадян;

– відсутність компетенцій та стратегічного бачення розвитку громад у керівництва органів місцевого самоврядування.

По-третє, для багатьох населених пунктів з високим рівнем фінансової спроможності питання подальшого розвитку і спроможності громад у майбутньому залишається відкритим.

Об'єднання саме по собі не є панацеєю, а головним фактором і ціллю об'єднання є спроможність утворених громад та їх прогрес та розвиток. Під спроможністю ми розуміємо кадри, ресурси та інфраструктуру. Одним із показових критеріїв спроможності є бюджет розвитку та капітальні видатки, будівництво нових об'єктів інфраструктури та здатність в подальшому їх утримувати (Oliynyuk, Ostapenko, 2016; Varnalii, 2005).

Відповідно до урядової «Методики формування спроможних територіальних громад» оціночний рівень спроможності спроможних територіальних громад визначається на основі суми числових значень критеріїв оцінки рівня спроможності та становить:

- низький рівень спроможності – від 1,5 до 2,1;
- середній рівень спроможності – від 2,2 до 3,8;
- високий рівень спроможності – від 3,9 до 5.

До критеріїв оцінки спроможності входять:

- чисельність населення, що постійно проживає на території спроможної територіальної громади;
- чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території спроможної територіальної громади;
- площа території спроможної територіальної громади;
- індекс податкоспроможності бюджету спроможної територіальної громади;
- частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету спроможної територіальної громади.

Згідно з перспективним планом формування територій громад Київської області у її складі передбачено 69 ОТГ, з яких 23 – сільські, 22 – селищні та 24 – міські. Для визначення дієвості цих об'єднань у перспективі оцінюють спроможність громади. Зрештою, спроможною територіальною громадою є така територіальна

група, в якій місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів територіальної громади.

Аналізуючи дані перспективного плану, можна встановити їх спроможність.

Так, майже всі територіальні громади згідно з «Методикою формування спроможних територіальних громад» показали високий рівень спроможності, а Баришівська, Великодиммерська, Ставищенська, Рокитнянська, Макарівська, Згурівська, Володарська, Кагарлицька, Сквирська, Яготинська та Бориспільська територіальні громади показали максимальний бал спроможності. Середній рівень спроможності за розрахунками отримали лише деякі з сільських та селищних громад, а саме Медвинська, Гірська, Золочівська, Циблівська, Томашівська. Ташанська, Гатненська, Студениківська, Дівичківська, Кожанська територіальні громади. Найнижчий рівень спроможності зафіксований лише у Озерянській територіальній громаді – 2,9 бали. Під час утворення територіальних громад виникають певні дисонанси, а саме:

- утворення об'єднаної територіальної громади з одного населеного пункту. Так, наприклад, утворюється Славутицька ОТГ, Коцюбинська ОТГ та Чабанівська ОТГ.

- кардинально різна кількість населених пунктів, що входять до однієї ОТГ (від 1 до 81).

Міські ОТГ є одними з найбільших, і ці обрахунки підтверджують, що з більшої території до місцевого бюджету можна зібрати значно більші податкові обсяги. Тому більшість міських ОТГ отримали найвищий рівень спроможності.

Щодо сільських ОТГ, то 43% з них мають середній рівень спроможності, тоді як селищні – 5%.

Кожна громада повинна самостійно розробити стратегічний план розвитку і розглядати його передусім як багаторічний чинник спроможності.

З погляду голів сільських рад вона не має слугувати головним критерієм спроможності майбутньої ОТГ, оскільки в ЗУ про добровільне об'єднання громад не прописані чіткі вимоги обов'язкової відповідності методиці. Частина

присутніх на круглому столі голів сільських рад висловлювали в процесі дискусії думку, що Методика – це, скоріше, пожива для роздумів та певний орієнтир, ніж чітка інструкція.

Згідно з «Методикою формування спроможних територіальних громад» одним із факторів оцінки якісного ОТГ є зони доступності потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад, що визначаються з урахуванням доступності публічних послуг у відповідних сферах, зокрема, часу прибуття для надання швидкої медичної допомоги у невідкладних випадках та пожежної допомоги, що не має перевищувати 20 хвилин. Зокрема, радіусом для міських ОТГ є не більше як 20 км автомобільними дорогами загального користування та 25 км, за умови чисельності населення спроможної територіальної громади в зоні віддаленості від потенційного адміністративного центру більш як 20 кілометрів становить не більш як 10 відсотків загальної чисельності населення такої громади; для сільських та селищних ОТГ радіус має становити не більше як 20 км автомобільними дорогами загального користування.

Аналізуючи перспективний план Київської області, варто зазначити, що всі 69 ОТГ об'єднані здебільшого за методикою, але є винятки, що надалі можуть слугуватимуть тягарем для розвитку територіальної громади. Так, у 27 із 69 перспективних громад об'єднання не відповідає методиці, а саме у (сільські та селищні громади) Баришівській, Бородянській, Великодиммерській, Володарській, Вороньківській, Димерській, Дмитрівській, Зазимській, Згурівській, Іванківській, Ковалівській, Кожанській, Озерянській, Поліській, Рокитнянській, Ставищенській, Таращанській, Ташанській територіальних громадах та (міські ОТГ) у Бориспільській, Боярській, Васильківській, Кагарлицькій, Обухівській, Ржищівській, Сквирській, Тетіївській, Яготинській територіальних громадах. Найбільш відчутні порушення у Іванківській ОТГ. На цій території 52 із 81 населених пунктів не відповідають методиці, віддаленість від адміністративного центру (сmt. Іванків) сягає до 44,6 км.

Для дослідження впливу утвореного ОТГ на економічний розвиток населеного пункту візьмемо за приклад сmt. Гребінки та Гребінківську ОТГ. Гребінківська ОТГ належить до

типу селищних територіальних громад та складається з 9 населених пунктів. На території має 6 закладів загальної середньої освіти, 5 ЗДО, 14 закладів культури, 2 фельдшерсько-акушерські пункти та 3 поліклініки. Громада повністю об'єднана за методикою формування спроможних територіальних громад. З іншого боку, розрахунковий обсяг доходів спроможної територіальної громади становить 22 305, 6 тис. гривень, коли доходи смт. Гребінки у 2019 році становили 20 476,4 тис. грн. Різниця між прибутками одного селища і ОТГ з 8 населених пунктів складає до 2 мільйонів. Зрештою, 91% бюджету Гребінківського ОТГ складається з доходів смт. Гребінки. Як висновок, селище Гребінки може стати фінансовим донором для інших населених пунктів ОТГ.

Висновки з проведеного дослідження.

Хоча децентралізація знаходиться у фокусі уваги вчених, практиків, міжнародних донорів та урядів, універсальна її модель відсутня. Україна запровадила складну модель перетворення базового рівня із залученням механізму добровільного управління. Вона потребує детального, зокрема наукового, осмислення.

Реформа децентралізації в Україні проходить один із ключових етапів – адміністративного завершення формування базового рівня АТУ. Саме на нього покладається завдання, з одного боку, за потреби підвищити спроможність сформованих на засадах добровільності громад, з іншого – сформувані нові територіальні громади у ефективній щодо забезпечення комплексного та збалансованого розвитку територіальної конфігурації.

У Київській області на засадах добровільності вдалось залучити громадян із різного середовища і різним досвідом до процесу формування нового базового рівня АТУ. Сформована на засадах добровільного об'єднання мережа ОТГ області не є оптимальною. Більшість наявних ОТГ потребують заходів із посилення своєї спроможності.

Зрештою, у новому перспективному плані Київської області, який ляже в основу визначення центрів та територій, що складуть новий базовий рівень АТУ, 27 громад не відповідають методиці утворення спроможних територіальних громад. Саме така невідповідність слугує неефективному об'єднанню ОТГ. До

того ж на прикладі Гребінківської ОТГ фіксуємо, що методика утворення спроможної ОТГ є недосконалою, оскільки не враховує багато факторів суспільно-політичного розвитку населених пунктів. Після завершення формування низового рівня АТУ України постануть нові гострі питання – пришвидшення розвитку місцевої економіки, узгодження розвитку міст та сільської місцевості однієї територіальної громади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. About the voluntary association of territorial communities, law of Ukraine § 13 (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 05.04.2020) [Про добровільне об'єднання територіальних громад, Закон України § 13 (2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].
2. Administrative-territorial reform: objectives, ways of implementation, performance criteria: round table materials (2005). (ed. Varnalii Z.S.). Kyiv : ShSD. [Адміністративно-територіальна реформа: завдання, шляхи реалізації, критерії ефективності : матеріали «круглого столу» / за ред. З. С. Варналія. Київ : ШСД, 2005. 73 с.] [in Ukrainian].
3. Alm, J., Aten, R.H. and Bahl, R. 2001. Can Indonesia Decentralize Successfully? Plans, Problems and Prospects. Bulletin of Indonesian Economic Studies 37(1), 83–102 [in English].
4. Brodjonegoro, B.S. and Martinez Vasques, J. (2002). An analysis of Indonesia's transfer system: recent performance and future prospects. Paper prepared for conference on Can Decentralization Help Rebuild Indonesia? Atlanta, May 2002. Georgia State University [in English].
5. Detsentralizatsiya: Mistsevi Byudzhety 159 Ob'ednanykh Terytorial'nykh Gromad [Decentralization: Local Budgets of 159 Consolidated Territorial Communities]. Kyiv, Ministry for Regional Development, Building and Housing of Ukraine, 2016 [in Ukrainian].
6. Ferazzi, G. (2007). International Experiences in Territorial Reform – Implications for Indonesia, main report, USAID Democratic Reform Support Program (DRSP) for the management Group on Territorial Reform, August 2007 Jakarta. [in English].
7. Firman, T. (2010) Indonesia's Rapid Decentralization Needs Inter Local-Government Partnership: Kartamantul (Greater Yogyakarta) and Jabodetabek (Greater Jakarta) Compared. Unpublished Manuscript [in English].
8. Grindle, M. (2007) The Promise of Good Governance. In: Grindle MS (ed.), Going Local: Decentralization, Democratization, and the Promise of Good Governance. Princeton: Princeton University Press, 8, 164–186 [in English].
9. Koswara, E. 2000. Welcoming the Implementation of Regional Autonomy based on Law 22/1999'. Analisis CSIS 29(1), 36–64 [in English].

10. Kuchabskyi, O. (2009). Problems and prospects of reorganization of the administrative-territorial division of Ukraine at the regional level. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 2, 158–165. [Кучабський О. Проблеми та перспективи реорганізації адміністративно-територіального устрою України на обласному рівні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. Вип. 2. С. 158–165] [in Ukrainian].
11. Maruniak, Ye.O. (2014). Territorial (spatial) planning: content and evolution of major modern trends. *Ukrainian Geographical Journal*, 2, 22–31. [Маруняк Є.О. Територіальне (просторове) планування: зміст, еволюція та основні сучасні напрями. *Український географічний журнал*. 2014. № 2. С. 22–31.] [in Ukrainian].
12. Napadovska, G.Y. (2019) Features of agriculture development in the context of decentralization (in the case of Kherson region). *Kherson State University Herald. Series: "Geographical Sciences"*, (7), 85–88. [Нападовська Г.Ю. Особливості сільського розселення в контексті децентралізації (на прикладі Херсонської області). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки*. Херсон, 2019. Випуск №10. С. 85–88] [in Ukrainian].
13. Napadovska, G.Y. (2018) Spatial analysis of the process of united territorial communities. Kharkiv, V.N. Karazin Kharkiv National University, 181–183. [Нападовська Г.Ю. Просторовий аналіз процесу об'єднаних територіальних громад / Г.Ю. Нападовська, І.О. Пилипенко. *Регіон – 2018: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 8–9 листопада, 2018 р.). Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. С. 181–183] [in Ukrainian].
14. Nudelman, V. (2001). Improvement of the administrative-territorial division of Ukraine. *Regional Economy*, 3, 126–130. [Нудельман В. Вдосконалення адміністративно-територіального устрою України. *Регіональна економіка*. 2001. № 3. С. 126–130] [in Ukrainian].
15. Oliynyk, Ya.B., Ostapenko, P.O. (2016). The formation of amalgamated territorial communities in Ukraine: benefits, risks, threats. *Ukrainian Geographical Journal*, 4, 37–43. [Олійник Я.Б., Остапенко П.О. Формування спроможних територіальних громад в Україні: переваги, ризики, загрози. *Український географічний журнал*. 2016. № 4. С. 37–43] [in Ukrainian].
16. Pratikno, P. 2008. Recommendations on Modifications of Regional Development Policy: Proliferation and Amalgamation of Regions. Unpublished Policy Paper, Democratic Reform Support Program, United States Agency for International Development, February 29. [in English].
17. Rondinelli, D.A. (1990). Decentralizing Urban Development Programs: A Framework for Analyzing Policy. Office of Housing and Urban Programs, US Agency for International Development, Washington, D.C. [in English].
18. Shah, A. and Hutter, J. (1998) Applying a Simple Measure of Good Governance to the Debate on Fiscal Decentralization. Washington, DC : The World Bank. [in English].
19. Udovychenko, V., Melnychuk, A., Gnatiuk, O., Ostapenko, P. (2017). Decentralization reform in Ukraine: assessment of the chosen transformation model. *European Spatial Research and Policy*, 24 (1), 23–40 [in English].
20. Von Luebke, C. (2009). The Political Economy of Local Governance: Findings From an Indonesian Field Study. *Bulletin of Indonesian Economic Studies* 45(2), 201–230 [in English].
21. Zhuk, P.V. (2015). Up-to-day issues and ways of administrative and territorial system reforming in Ukraine. *Socio-Economic Problems of the Modern Period of Ukraine*, 1 (111), 20–25. [Жук П.В. Актуальні завдання та шляхи реформування адміністративно-територіального устрою в Україні. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. Вип. 1 (111). С. 20–25.] [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.04.2020

The article was submitted for publication on 16.04.2020